

Rovviltnemndmøte Nordland

6. mai 2026

Seniorrådgiver/veterinær Berit Gjerstad
Mattilsynet Region Nord

Velferdsutfordringer i dagens sauehold

Tall fra OBB 2025

- Landsbasis: Av ca 1,3 millioner sauer gikk ca. 70 000 dyr (5,2 prosent) tapt på utmarksbeite. De fleste av disse var lam (Tapsprosent 6,5).
- Nordland: Av ca 116 500 sauer ble ca 8 500 (7,2 %) tapt på utmarksbeite. Lammetapet var på 9,3 %.
- Tapsårsakene kan deles i sykdom/forgiftning, skader/ulykker og rovviltangrep.
- Dyreeiers ansvar å forebygge tap og skader på beitedyrene.
- Viktige forebyggende tiltak er god kondisjon på dyrene før slipp, kartlegging av tapsårsaker og tilsyn i beiteperioden.

Ca 70 prosent er tilsluttet OBB, i snitt to prosentpoeng lavere tap enn i besetninger som ikke er med. Ordningen gjennomfører/organiserer forebyggende tiltak og organisert tilsyn.

Sauehold i Nordland

- Tall fra søknad om produksjonstilskudd i 2025 viser at det i Nordland var 765 besetninger med til sammen 164 000 sau og lam på utmarksbeite sist sommer.
- Fra 2020 til 2025 er antall sau og lam på utmarksbeite i fylket gått ned fra ca 192 000 til 164 000.
- Antall bruk gikk i samme periode ned fra 835 til 765.

Utmarksbeite i Nordland 2025

- Gode utmarksbeiter med lavt beitepress og liten/ingen forekomst av bla flått, alveeld og fluemark som kan være et stort dyrevelferdsproblem i andre deler av landet.
- Fortsatt det fylket i landet med høyeste prosentvise tap av sau og lam på utmarksbeite. Det er en liten nedgang i tapene fra 7,3 % i 2024 til 7,2 % i 2025. (OBB-tall)
- Tapsprosenten på landsbasis var 5,2 % (OBB-tall)
- Mange beiteområder har høye tap av sau og lam både til jerv, gaupe og bjørn.
- Tapene til rovvilt er i hovedsak i beiteprioriterte områder, unntatt gaupe som det er lagt opp til byrdefordeling.
- Kongeørna rapporteres å være en vesentlig tapsårsak på lam i enkelte områder. Ofte kan dette være områder som ikke har andre store rovvilt i sine beiteområder.

Sau dokumentert drept av fredet rovvilt – Nordland 2025

- Til sammen 90 sau dokumentert drept av fredet rovvilt.
- 35 sau dokumentert drept av gaupe i til sammen 10 kommuner. Alle ble dokumentert innenfor byrdefordelingsområdet gaupe/sau.
- 17 sau dokumentert drept av jerv .12 tilhørte ei besetning i Gildeskål. De resterende 5 ble dokumentert i kommunene Beiarn, Fauske, Rana og Hattfjelldal. Alle ble dokumentert innenfor beiteprioritert område. Sannsynligvis er tap av sau til jerv større enn det antall dokumenterte viser.
- 17 sau dokumentert drept av bjørn. Alle i beiteområder i/ved Susendal i Hattfjelldal. Tapene er dokumentert innenfor beiteprioritert område.
- 15 sau dokumentert drept av kongeørn, hvorav 10 i Hattfjelldal. De resterende 5 i kommunene Narvik, Hadsel, Bodø, Rødøy og Rana.
- Av de 2045 som ble erstatta som tapt til fredet rovvilt, ble 37 % erstatta til gaupe, 27 % til jerv, 14 % til kongeørn og 4 % til bjørn. 18 % ble erstattet til uspesifisert fredet rovvilt.

Tap kommuner (OBB) 2025

Tall fra 29 Nordlandskommuner:

- Sju kommuner har et tap av sau og lam på utmarksbeite på 10 % eller høyere.
 - Hamarøy 14,6 %
 - Narvik 13,0 %
 - Vevelstad 12,4 %
 - Saltdal 12,2 %
 - Hattfjelldal 10,4 %
 - Sørfold 10,3 %
 - Fauske 10,2 %
- Alle kommunene unntatt Vevelstad har dokumenterte tap til rovvilt.
- 14 kommuner har besetningstap mellom 4 – 10 %
 - 6 av disse kommunene har dokumenterte rovvilttap
- 8 kommuner har besetningstap på 4 % eller lavere
 - Ingen av disse har dokumenterte rovvilttap

Tap beitelag (OBB) 2025

Tall fra 64 beitelag:

- 13 beitelag med tap av sau og lam på 10 % eller høyere.
 - Beitelagene ligger i kommunene Narvik, Vestvågøy, Bodø, Saltdal, Fauske, Sørfold, Hamarøy, Vevelstad, Hattfjelldal og Rana.
 - Beitelagene ligger i beiteprioritert område når det gjelder jerv og bjørn. 12 av beitelagene ligger på Nordlands fastland og dermed innlemmet i byrdefordeling mellom gaupeprioritert og beiteprioritert område.
- 30 beitelag med besetningstap mellom 4 – 10 %
- 21 beitelag med tap på 4 % eller lavere, hovedsakelig i kystområder.

Tap besetninger (OBB) 2025

Tall fra 443 sauebesetninger:

- 77 besetninger med totaltap på 10 % eller mer.
- Høyeste besetningstap 38,9 %
- Høyeste søyetap 37,5 %
- Høyeste lammetap 44,4 %

Oppsummering

- Flere beiteområder i Nordland opplever svært høge tap av sau til rovvilt. De aller fleste tapene er innenfor beiteprioriterte områder.
- Hvert år er det flere enn 10 beitelag med tap av sau og lam på 10 % eller høyere.
- Disse beitelagene er i all hovedsak i områder hvor gaupe, jerv og/eller bjørn er dokumentert skadevolder.
- Gaupe er dokumentert som hovedskadevolder i mange av disse. Dette er bekymringsfullt, da erfaringsmessig vet man at det er vanskelig å forebygge tap av sau til gaupe.
- Tapene til jerv er sannsynligvis vesentlig større enn det antall dokumenterte viser.
- Vi bekymret for tap av sau til bjørn. De siste sesongene har terskelen for å gi skadefelling av bjørn, selv med dokumentert skade i beiteprioritert område, vært høy.
- I tillegg er kongeørna dokumentert skadevolder i beiteområder med høge tap, ofte i områder hvor det ikke er andre store rovvilt.

Risikovurdering gaupe

- Gaupebestanden er spredt over hele fastlandet i fylket og utgjør et betydelig skadepotensial i mange beiteområder.
- Det er få effektive forebyggende tiltak mot tap til gaupe.
- Skadefelling på barmark er svært vanskelig og er derfor ofte et lite reelt virkemiddel for å forebygge tap.
- Mattilsynet er bekymret for beitedyrenes velferd på grunn av gaupeaktivitet i svært mange av Nordlands beiteområder.

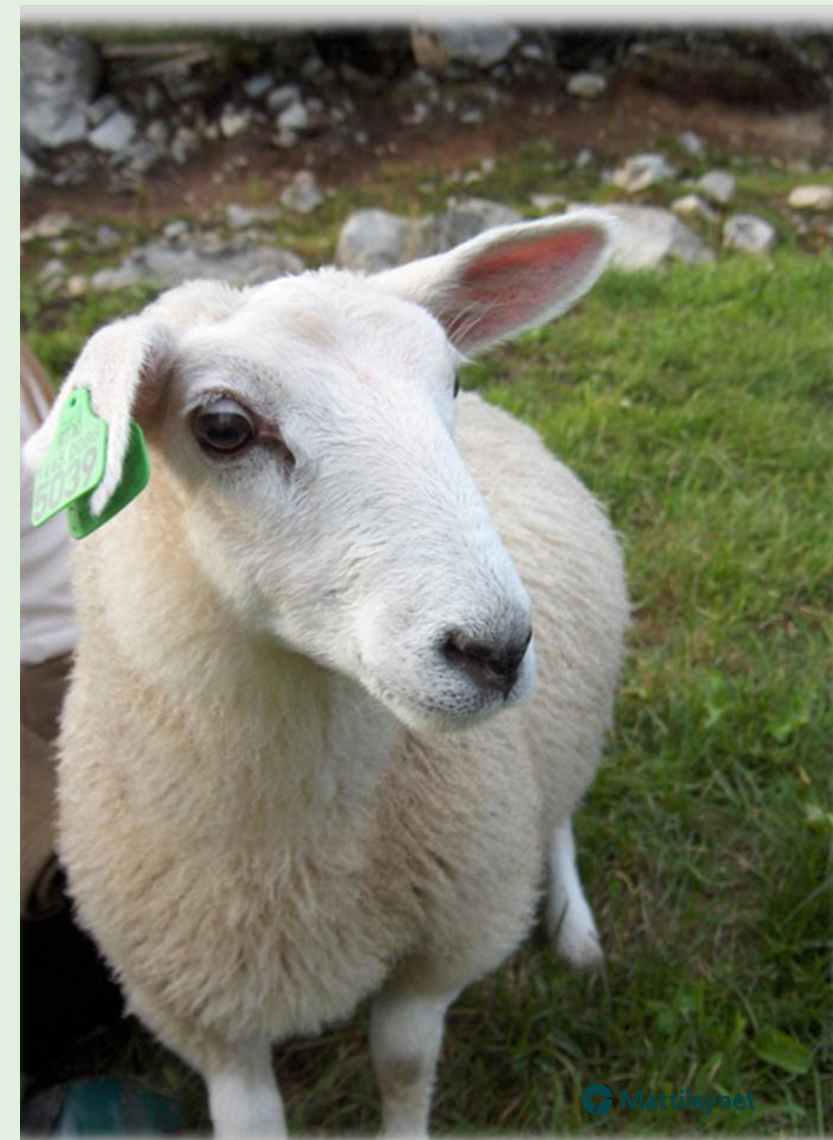
Risikovurdering jerv

- Med bakgrunn bestandsregistreringen av jerv i 2025 vurderer Mattilsynet at det foreligger en forhøya risiko for tap av sau til jerv i flere av Nordlands beiteområder.
- Dette gjelder særlig for kommunene Hamarøy, Narvik, Beiarn, Saltdal og Rana.
- Risikoen for skader og dårlig dyrevelferd vurderes særlig stor i beiteområder hvor det er påvist yngling av jerv.

Risikovurdering bjørn

- Nordland er med null dokumenterte ungekull under bestandsmålet for bjørn på ett årlig ungekull. Noe som tilsier at sannsynligvis vil tap av beitedyr til bjørn øke i årene fremover og også kunne føre til at det blir tap av beitedyr til bjørn i flere beiteområder enn i dag.
- Det er ikke felt bjørn i Nordland siden forrige beitesesong.
- Bjørn i et beiteområde fører ofte til svært uakseptabel dyrevelferd for beitedyrene. Bjørnen tar i hovedsak morsøyer, noe som fører til morløse, sårbare lam. Bjørnen dreper ikke alltid byttet sitt, men spiser det levende.
- Uttak av bjørn i beiteområdene før beitesesongen er ofte det mest effektive og det som gir best dyrevelferd. Ved skadefelling oppstår det ofte både store skader og lidelser før man eventuelt klarer å felle bjørnen.
- Ut fra et dyrevelferdsmessig ståsted bør ikke bjørn og sau være i samme område til samme tid.
- Mattilsynet vurderer risikoen for tap av sau til bjørn som svært høy i kommunene Hattfjelldal og Grane.

Risikovurdering kongeørn

- Kongeørna utgjør en risiko for tap av lam i mange av beiteområdene i fylket.
- Det er svært krevende å forebygge tap til kongeørn.
- Høy terskel for å innvilge skadefelling.

Oppsummering risikovurdering

- Mattilsynet er bekymret for dyrevelferden til mange av dyrene som går på utmarksbeite, særlig de som går i beiteområder med rovviltbelastning.
- Rovvilt i samme område som beitedyr utgjør er en stor dyrevelferdsmessig belastning for dyra gjennom frykt, stress, skader og store smerter.
- I flere av våre beiteområder utsettes beitedyra for slike påkjenninger og belastninger store deler av beitesesongen og nesten hver beitesesong. Det er gaupe, jerv og bjørn, enten alene eller flere i samme område, som er dokumenterte skadevoldere i mange av disse.

Takk for oppmerksomheten!